

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ

КОНЪЮНКТУРАЛЫҚ ШОЛУ
Экономиканың нақты секторы
кәсіпорындарына пікіртерім
нәтижелері
2017 ж. I тоқсан

МАЗМҰНЫ

- I. Негізгі даму үрдістері (3-бет)
- II. Дайын өнімге сұраныс серпіні (4-бет)
- III. Нақты сектордағы бағалардың өзгеруі (5-бет)
- IV. Өндіріс көлемінің өзгеруі (6-бет)
- V. Баланс құрылымы: активтер (7-бет)
- VI. Баланс құрылымы: пассивтер (8-бет)
- VII. Қаржылық-экономикалық көрсеткіштердің өзгеруі (10-бет)
- VIII. Банк жүйесінің экономиканың нақты секторына ықпалы (12-бет)
- IX. Валюталық бағам өзгерістерінің ықпалы (15-бет)
- X. Композиттік индикатор (16-бет)
- XI. Әдіснамалық түсініктеме (17-бет)

ҚР НАҚТЫ СЕКТОРЫ ДАМУЫНЫҢ НЕГІЗГІ ҮРДІСТЕРІ

2016 жылғы 1 тоқсанда экономикада теріс процестер әлсіреді, ол мұнай өнімдері бағасының өсуіне және агенттердің жаңа экономикалық жағдайларға бейімдеуіне байланысты болды. Дайын өнімге сұраныс артты, өндіріс тиімділік көрсеткіші жақсарды, тау-кен және өңдеу өнеркәсібінде, кәсіби, ғылыми және техникалық қызметтегі рентабельділік көрсеткіштері өсті. Шикізат пен материалдар бағасы өсуінің баяулауы байқалды.

Теңгенің АҚШ доллары, ресей рублі және еуроға қатысты бағамы өзгерісінің кері әсері төмендеді. Кәсіпорындардың өнімділігінің көрсеткіштері жақсарды:

- өндіріс көлемін төмендетпеген кәсіпорындардың үлесі өсті;
- еңбек өнімділігін төмендетпеген кәсіпорындардың үлесі өсті.

Сонымен қатар, кредиттеудің бағалық және бағалық емес шарттарының нашарлау баяулауы байқалды.

Нақты сектордағы негізгі үрдістер		
Дайын өнімге, шикізатқа және материалдарға сұраныстың және бағаның конъюнктурасы		
Дайын өнімге сұраныс өсті	↑	
Шикізат пен материалдар бағалары өсу аясында	↓	
Кәсіпорындардың қаржылық-экономикалық жағдайын бағалау		
Кәсіпорындардың өтімділік көрсеткіштері нашарлады	↓	
Рентабельділік көрсеткіштері нашарлады	↓	
Мерзімі өткен берешегі бар кәсіпорындар үлесі көбейді	↓	
Валюта бағамы өзгерістерінің ықпалы		
Теңге бағамының USD, EURO және RR-не қатысты өзгерісінің теріс ықпалы азаюда	↑	
Кәсіпорындардың іскерлік белсенділігін және өндірістің тиімділігін бағалау		
Өндіріс көлемі төмендеу аясында		↓
Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділігі нашарлады		↓
Өндіріс тиімділігінің көрсеткіштері жақсарды		↑
Банк жүйесінің ықпалы		
Кредит берілмеген кәсіпорындардың үлесі көбейді		↓
Негізгі және айналым қаражатын кредиттеудің бағалық және бағалық емес шарттарының нашарлауы		↓
Теңгемен кредиттеудің нақты және қолайлы пайыздық мөлшерлеме арасындағы алшақтық өзгеріссіз қалды		↑

- оң өзгеріс

- теріс өзгеріс

ДАЙЫН ӨНІМГЕ СҰРАНЫС СЕРПІНІ

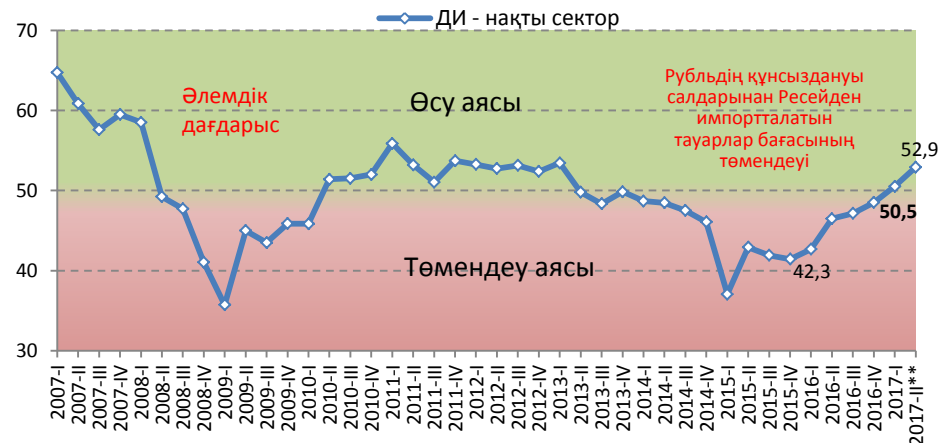
2017 жылдың 1 тоқсанында нақты сектор бойынша дайын өнімге сұраныстың өсуі көрсетті, диффузиялық индекс (ДИ) 2016 жылдың 4 тоқсанындағы 48,5-мен салыстырғанда 50,5-ге тең. Қызмет көрсету саласында сұраныстың төмендеу қарқыны айтарлықтай 48,8-ға дейін бәсеңдеді, ал тауарларға сұраныс 52,3-ға дейін өсті.

Тау кен өндіру және өңдеу салаларында дайын өнімге сұраныс өткен тоқсанмен салыстырғанда 55,1-ға және 51,8-ға дейін өсуді көрсетті.

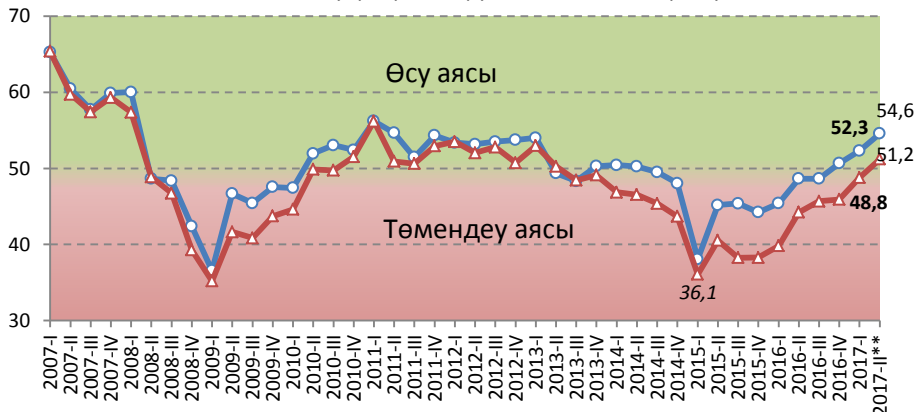
Дайын өнімге сұраныс, ДИ*

Кәсіпорындар жауаптары, %		2016 ж.				2017 ж.	
		1 тоқ.	2 тоқ.	3 тоқ.	4 тоқ.	1 тоқ.	2 тоқ. күт
Ұлғаюы	1	12.1	26.1	26.7	23.6	17.4	25.9
Өзгермеуі	2	47.0	48.0	49.9	48.8	49.3	36.9
Төмендеуі	3	40.6	25.8	23.4	27.6	33.3	11.2
Диффузиялық индекс = 1жол+0,5*2жол	4	35.8	50.2	51.6	48.0	42.1	57.3
ДИ маусымдық тазартылған*	5	42.7	46.5	47.1	48.5	50.5	52.9

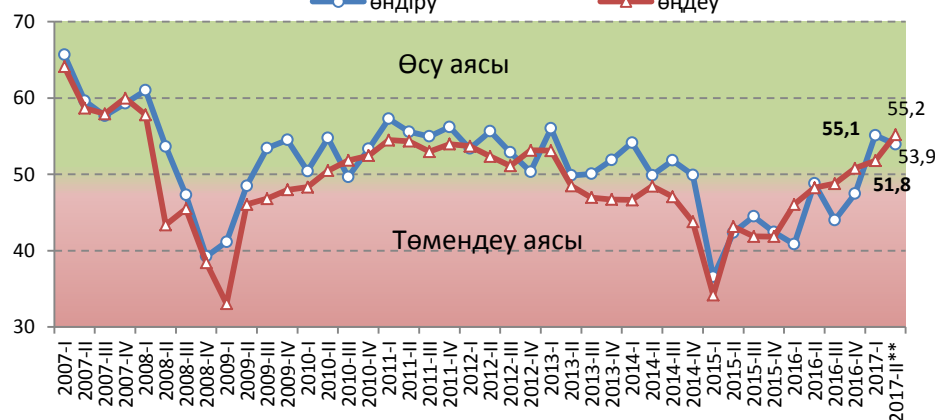
Дайын өнімге сұраныс, ДИ*

— тауарлар шығару — қызмет көрсету

— өндіру — өңдеу

*ДИ-диффузиялық индекс. 50 деңгейден қанша жоғары (төмен) болса, сұраныстың өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), 50 деңгейі өзгерістің жоқ екендігін көрсетеді;

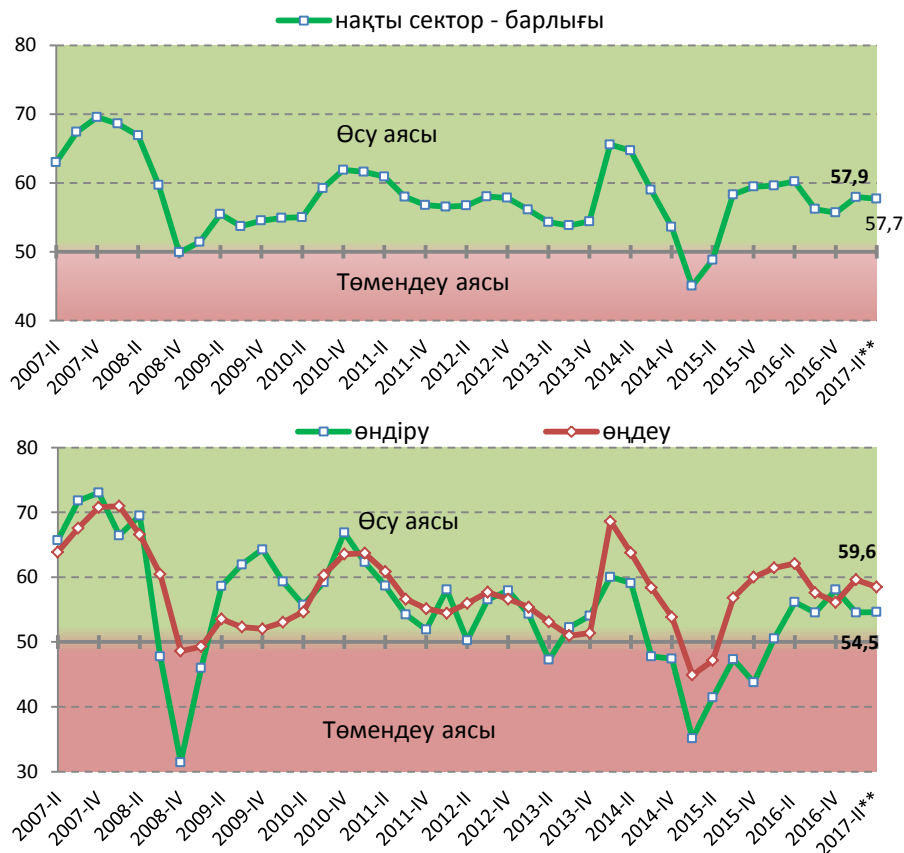
** 2017 жылдың 2-ші тоқсаны үшін кәсіпорындардың күтулері келтірілген.

НАҚТЫ СЕКТОРДАҒЫ БАҒАЛАРДЫҢ ӨЗГЕРУІ

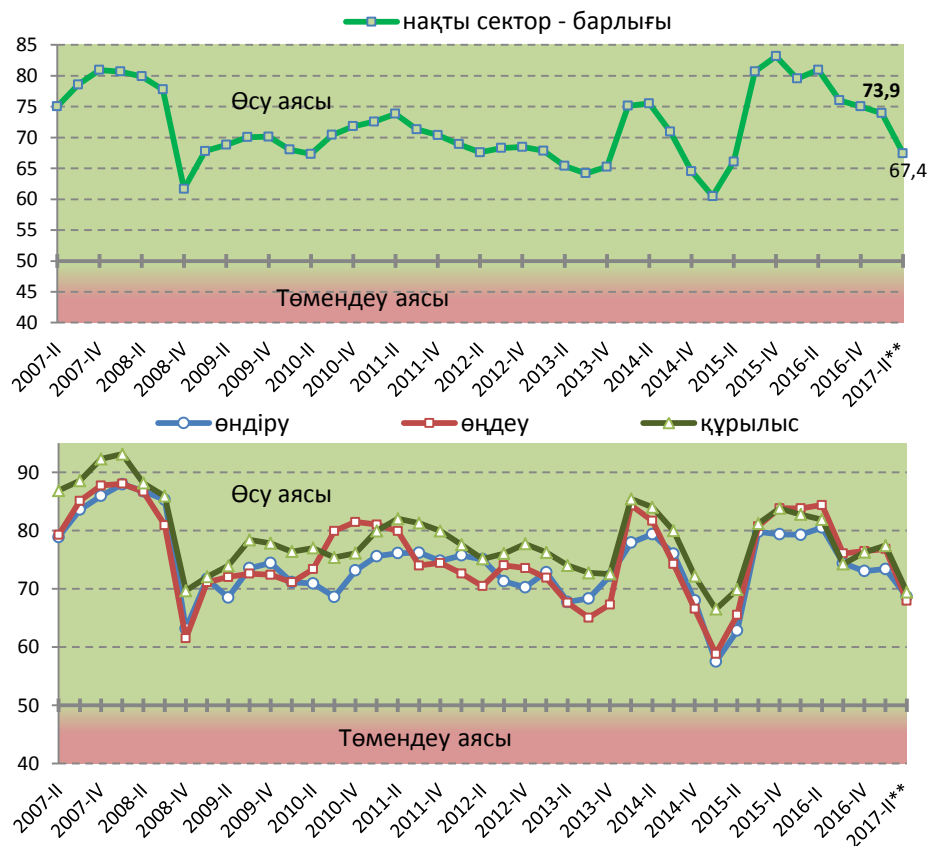
2017 жылдың 1-тоқсанында нақты сектордағы дайын өнімге бағалар өткен тоқсанмен салыстырғанда өсуді жеделдетті (ДИ 57,9-ді құрады). Тау-кен өндіру және өңдеу саласында бағалар өсті (54,5-ға және 59,6-ға сәйкесінше). Шикізат пен материалдар бағаларының өсу қарқыны жоғары деңгейде сақталуда (ДИ = 73,9).

2017 жылдың 2-тоқсанында дайын өнімге және шикізат бағасының өсу қарқыны баяулауы күтілуде (57,9-ден 57,7-ға және 73,9-ден 67,4-ға сәйкесінше).

Дайын өнім бағалары, ДИ *

Шикізат пен материалдар бағасы, ДИ*

*ДИ-диффузиялық индекс. 50 деңгейден қанша жоғары (төмен) болса, сұраныстың өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), 50 деңгейі өзгерістің жоқ екендігін көрсетеді;

** 2017 жылдың 2-ші тоқсаны үшін күтулер келтірілген.

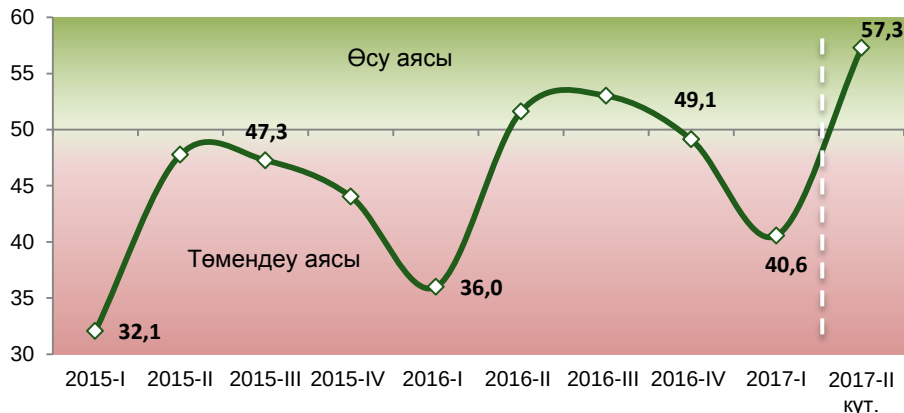
ӨНДІРІС КӨЛЕМІНІҢ ӨЗГЕРУІ

2017 жылдың 1-тоқсанында кәсіпорындардың өндіріс көлемінің айтарлықтай төмендеуі байқалды (ДИ = 40,6), ол іскерлік белсенділіктің маусымдық баяулауына байланысты болды. 2017 жылдың 2-тоқсанында кәсіпорындар өндіріс көлемдерінің өсуін күтуде (ДИ = 57,3).

Кәсіпорындардың 2017 жылдың 1-тоқсанында өндірістік қуат көздерінің қосылу деңгейі 90%-дан жоғары кәсіпорындардың үлесі 10,8%-ға дейін төмендеді, өндірістік қуат көздерінің қосылу деңгейі 50%-дан төмен кәсіпорындардың үлесі 38,4%-ға дейін артты.

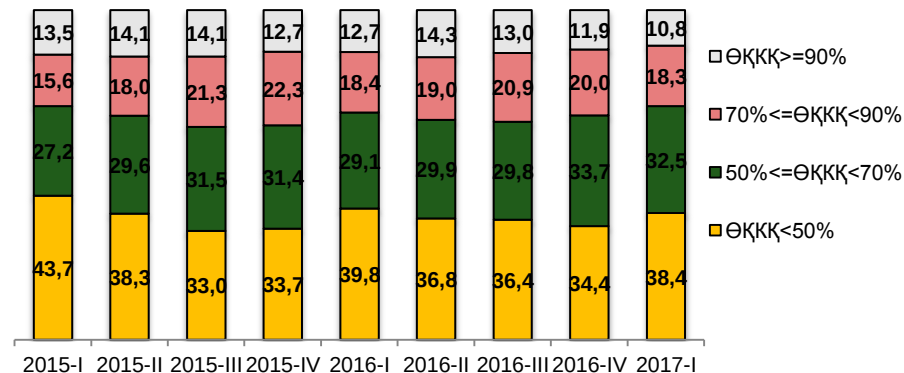
Өндіріс көлемі (ДИ)

(50=өткен тоқсанмен салыстырғанда өзгеріс жоқ)

Өндірістік қуат көздерінің қосылу деңгейі

(% жауаптар)

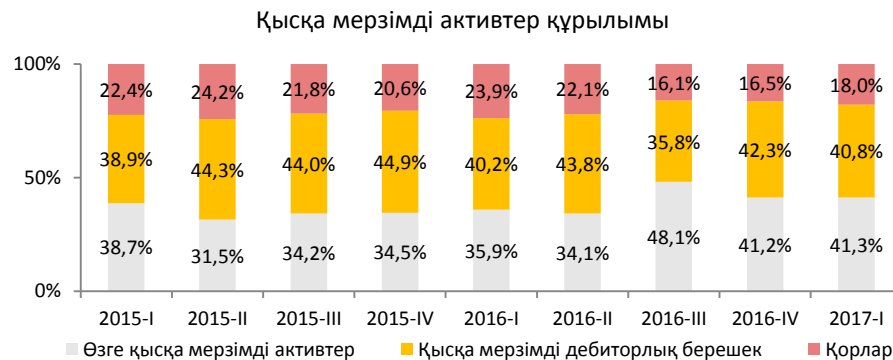
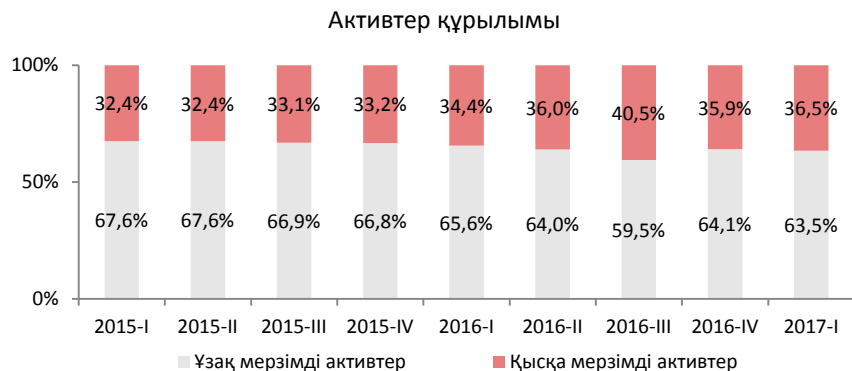

*ДИ-диффузиялық индекс. 50 деңгейден қанша жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), 50 деңгейі өзгерістің жоқ екендігін көрсетеді

БАЛАНС ҚҰРЫЛЫМЫ: АКТИВТЕР

2017 жылдың 1-тоқсанында нақты сектор кәсіпорындары активтердің құрылымында қысқа мерзімді активтердің үлесі 2016 жылдың 4 тоқсанындағы 35,9%-дан 36,5%-ға дейін өсті. Қысқа мерзімді активтердің құрылымында қысқа мерзімді дебиторлық берешектің үлесі 2016 жылдың 4 тоқсанындағы 42,3%-дан 40,8%-ға дейін төмендеді. 2016 жылдың 4 тоқсанындағы 16,5%-дан 18,0%-ға дейін қорлар өсті.

Активтер мен айналым қаражатының айналымдылығы сәйкесінше 12,5% бен 34,3%-ға дейін төмендеді. Активтердегі айналым қаражатының үлесі артты (36,5%-ға дейін).

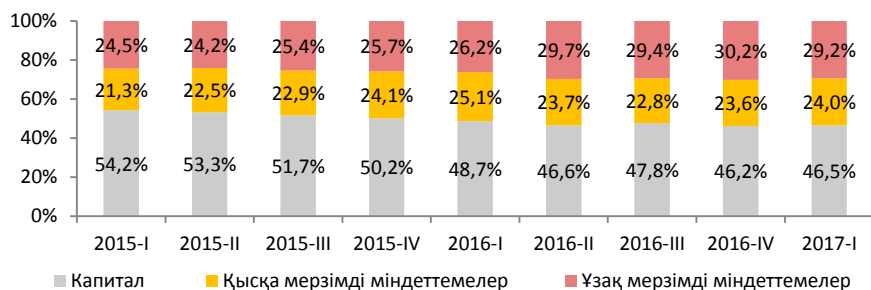

БАЛАНС ҚҰРЫЛЫМЫ: ПАССИВТЕР

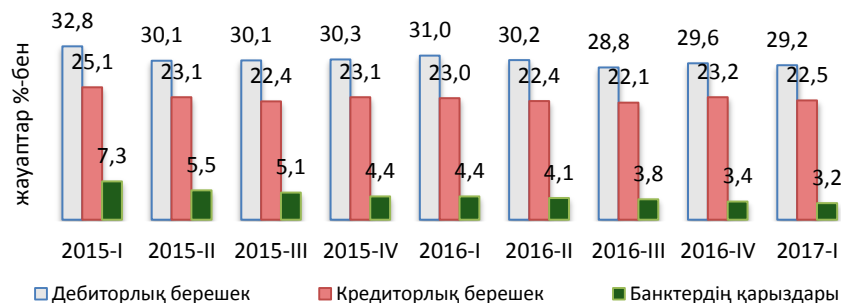
Пассивтер құрылымында меншікті капиталдың үлесі 46,2%-дан 46,5%-ға дейін шамалы өсті. Ұзақ мерзімді міндеттемелердің үлесі төмендеді (30,2%-дан 29,2%-ға дейін), және қысқа мерзімді міндеттемелердің үлесі ұлғайды (23,6%-дан 24,0%-ға дейін). Мерзімі өткен міндеттемелер бойынша жағдай шамалы жақсарды: мерзімі өткен міндеттемелері бар кәсіпорындар үлесі 22,5%-ға дейін азайды. Пікіртерімге қатысқан кәсіпорындардың ішінде банктердің қарыздары бойынша мерзімі өткен міндеттемелері бар кәсіпорындар үлесі 3,2%-ды құрады.

Қысқа мерзімді міндеттемелердің құрылымында қысқа мерзімді кредиторлық берешектің үлесі 2016 жылдың 4 тоқсанындағы 50,1%-дан 2017 жылдың 1-тоқсанында 50,6%-ға дейін көбейді, банк қарыздарының үлесі өзгеріссіз қалды (21,0%). Ұзақ мерзімді міндеттемелердің құрылымында банктердің ұзақ мерзімді қарыздарының үлесі 2016 жылдың 4 тоқсанындағы 55,4%-дан 2017 жылдың 1 тоқсанында 54,8%-ға дейін төмендеді.

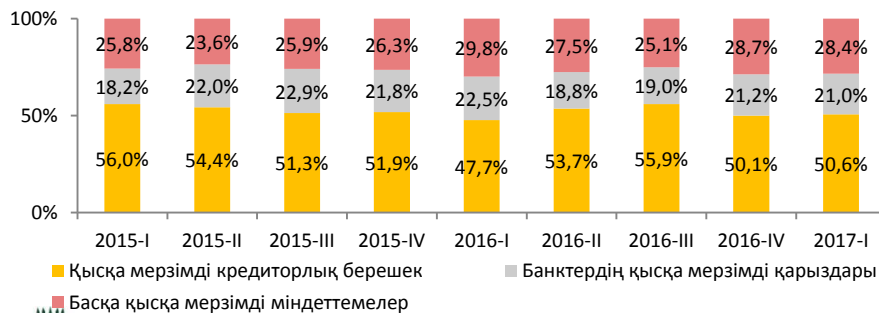
Пассивтер құрылымы

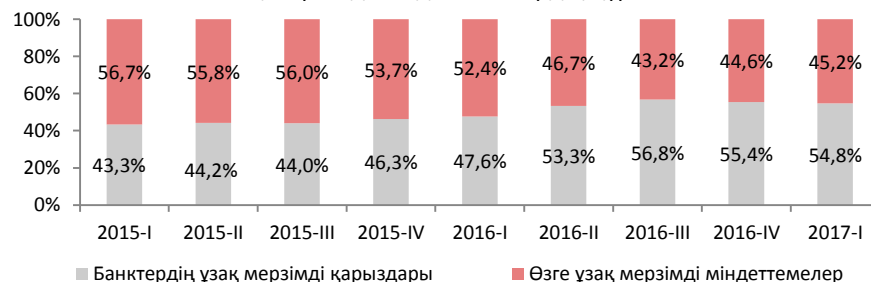
Мерзімі өткен берешегі бар кәсіпорындардың үлесі

Қысқа мерзімді міндеттемелердің құрылымы

Ұзақ мерзімді міндеттемелердің құрылымы

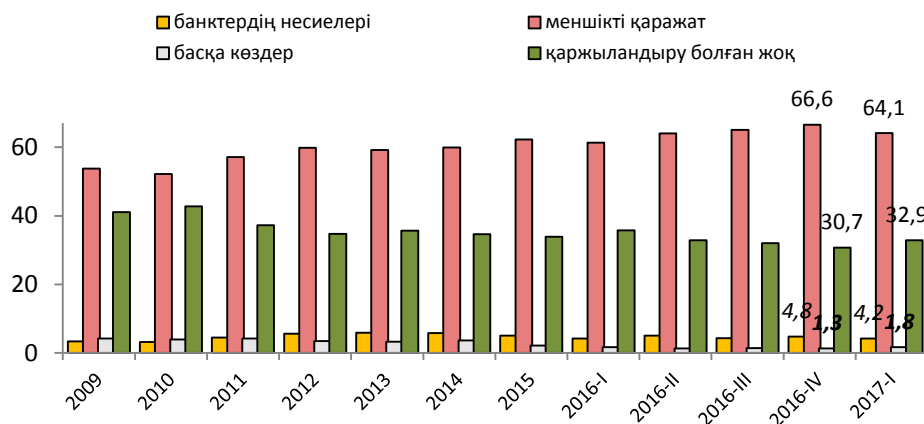
ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ БЕЛСЕНДІЛІК

Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділігі 2017 жылдың 1-тоқсанында шамалы нашарлады: инвестицияларды қаржыландырмаған кәсіпорындардың үлесі 32,9%-ға дейін жоғарылады және бұл мақсатта өзінің қаражатын пайдаланған кәсіпорындар 64,1%-ға дейін төмендеді.

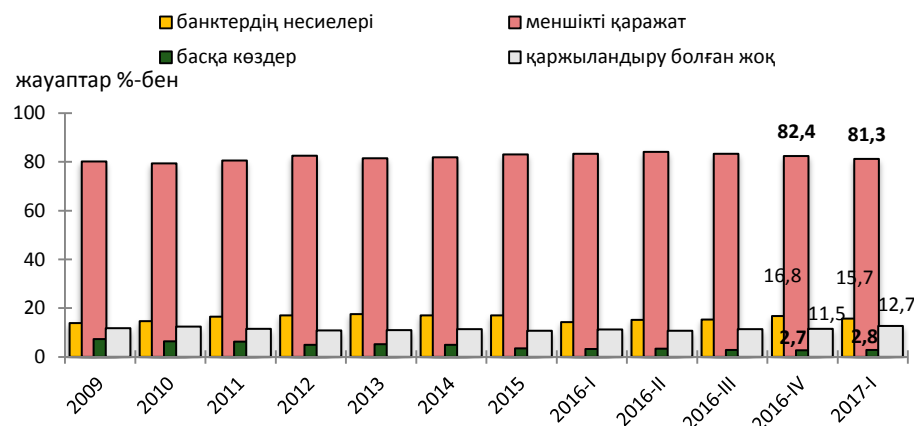
Айналым қаражатын толықтырудың негізгі көзі ретінде меншікті қаражат қалып отыр (81,3%). Бұл мақсатта банктің кредиттерін пайдаланатын кәсіпорындардың саны 2017 жылдың 1-тоқсанында төмендеді (15,7%-ға дейін).

Кәсіпорындардың қаржыландыру мүмкіндігін шектейтін негізгі факторлары болып қаржы-қаражаттың жеткіліксіздігі, өнімге сұраныстың жетіспеушілігі және ҚР-ның экономикалық жағдайы болып табылады.

Негізгі құрал-жабдықтарды қаржыландыру көздері

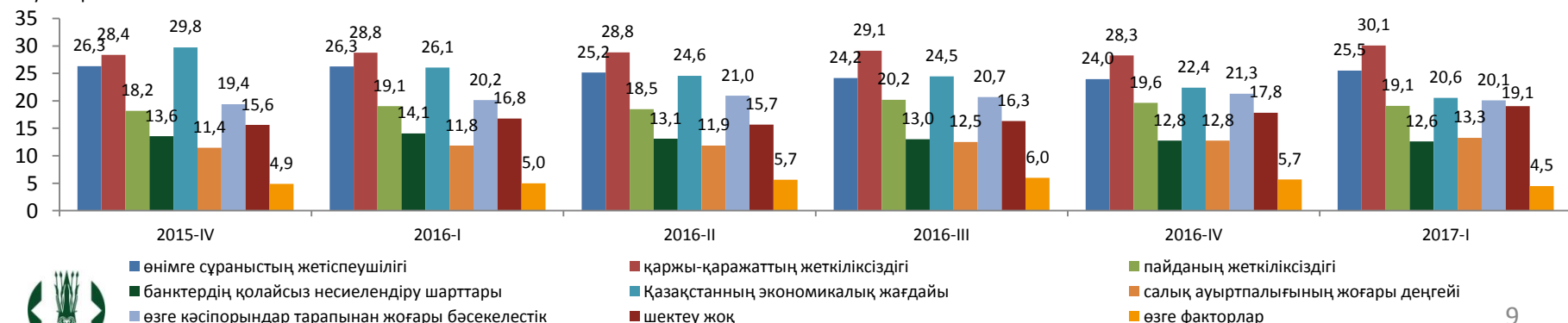

Айналым қаражатын қаржыландыру көздері

жауаптар %-бен

Кәсіпорындардың қаржыландыру қабілетінің негізгі шектеуші факторлары

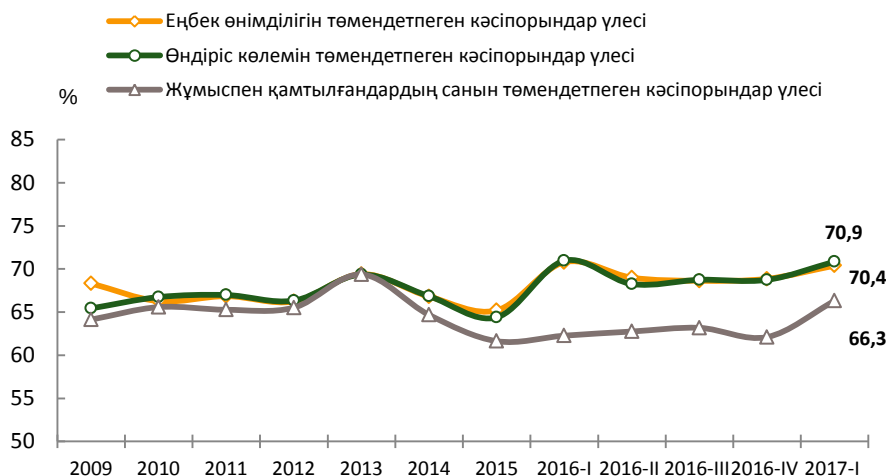

ҚАРЖЫ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРДІҢ ӨЗГЕРУІ

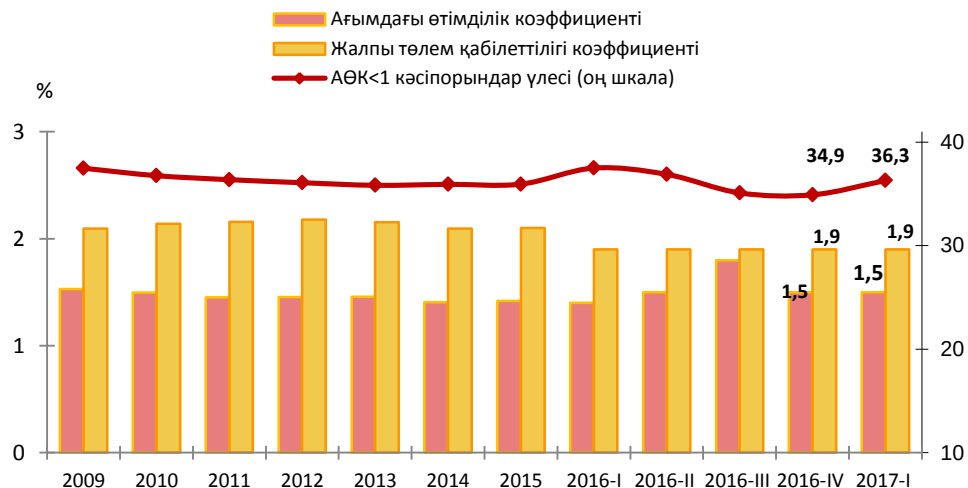
Өндіріс көлемінің және еңбек өнімділігінің көрсеткіштері 2017 жылдың 1 тоқсанында өсуді көрсетті. Кәсіпорындардың өндіріс көлемін төмендетпеген жалпы үлесі 70,9%-ға дейін өсті. Кәсіпорындардың жұмыспен қамтылғандардың жалпы саны және еңбек өнімділігін төмендетпегендердің үлесі 66,3%-ға және 70,4%-ға дейін сәйкесінше өсті.

2017 жылдың 1 тоқсанында нақты сектор кәсіпорындарының ағымдағы өтімділігі және жалпы төлем қабілеттілік коэффициенті өзгеріссіз қалды (1,5 және 1,9 сәйкесінше). Төмен өтімділік көрсеткіші ($AOK < 1$) бар кәсіпорындар үлесі 36,3%-ға дейін артты.

Өндіріс тиімділігінің көрсеткіштері

Кәсіпорындар өтімділігі мен төлемге қабілеттілігі

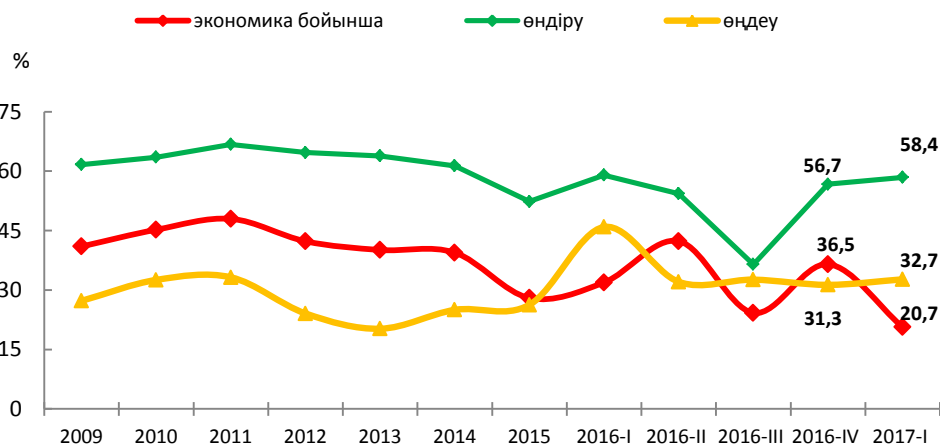

ҚАРЖЫ-ЭКОНОМИКАЛЫҚ КӨРСЕТКІШТЕРДІҢ ӨЗГЕРУІ

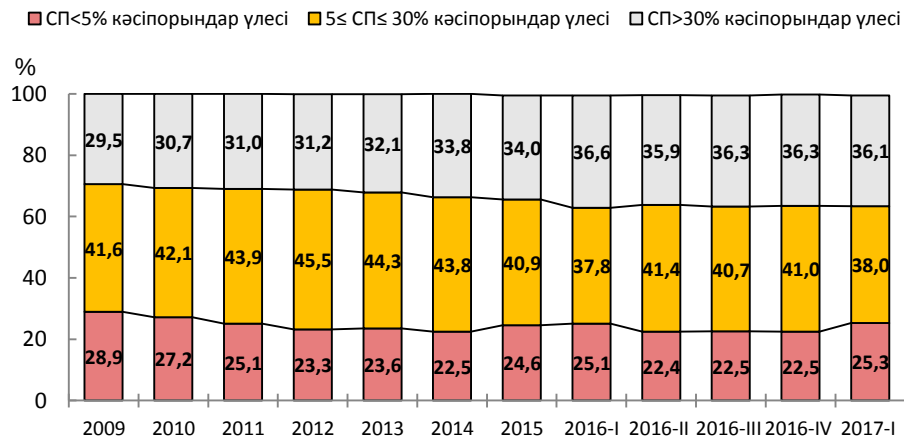
2017 жылдың 1-тоқсанында нақты сектор бойынша сатылымдардың рентабельділігі (салық салғанға дейін) төмендеді – 20,7% (2016 жылдың 4-тоқсанында 36,5%). Тау-кен өндіру өнеркәсібінде сатудың рентабельділігі 58,4-ға дейін өсті (2016 жылдың 4 тоқсанында 56,7%).

2017 жылдың 1-тоқсанында шығынды және рентабельділігі төмен кәсіпорындардың үлесі 25,3%-ға дейін көбейді (2016 жылдың 4 тоқсанындағы 22,5%-дан), рентабельділігі жоғары кәсіпорындардың үлесі 36,1%-ға дейін шамалы төмендеді (2016 жылдың 4-тоқсанындағы 36,3%-дан). Сонымен қатар, рентабельділігі орташа кәсіпорындардың үлесі 38,0%-ға дейін төмендеді (2016 жылдың 4-тоқсанындағы 41,0%-дан).

Сатудың рентабельділігі, %-бен

Сатудың рентабельділігінің деңгейі бойынша кәсіпорындардың жіктелуі

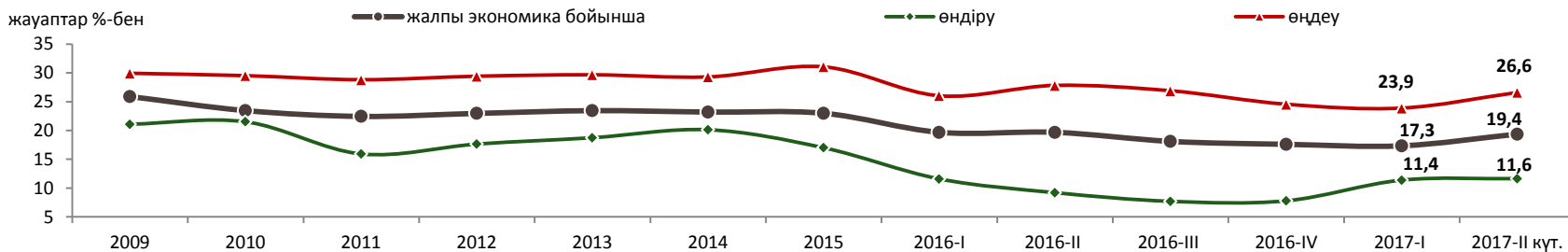
БАНК ЖҮЙЕСІНІҢ ЭКОНОМИКАНЫҢ НАҚТЫ СЕКТОРЫНА ЫҚПАЛЫ

2017 жылдың 1-тоқсанында жалпы экономика бойынша кәсіпорындардың банктердің кредиттеріне сұранысы төмендеді.

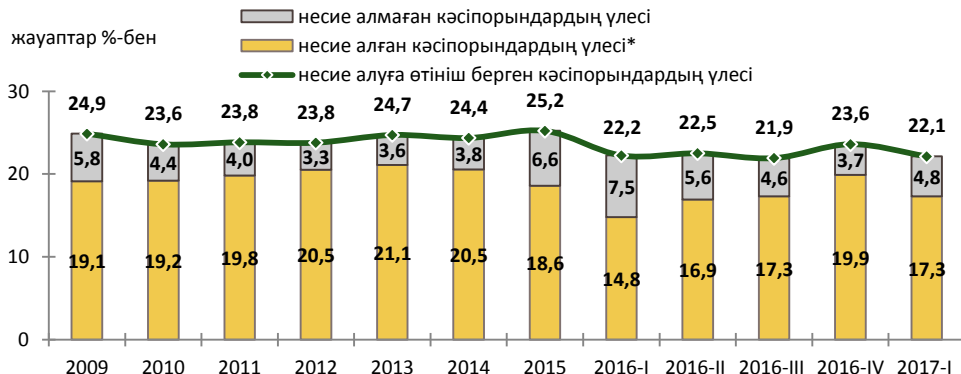
2017 жылдың 1-тоқсанында банкке кредит алуға өтініш білдірген кәсіпорындардың үлесі 22,1%-ға дейін төмендеді (2016 жылдың 4-тоқсанындағы 23,6%-дан). Кредит алған кәсіпорындардың үлесі (оның ішінде бұрын ашылған кредит желісі бойынша кезекті транш алған) 17,3%-ға дейін төмендеді (2016 жылдың 4-тоқсанында - 19,9%). Кредиттер беруден бас тарту деңгейі артты: кредит берілмеген кәсіпорындардың үлесі 4,8%-ға дейін өсті (2016 жылдың 4-тоқсанындағы 3,7%-дан). Кредит ала алмаған ірі кәсіпорындардың үлесі де 5,0%-ға дейін өсті (2016 жылдың 4-тоқсанындағы 3,7%-дан).

2017 жылдың 2-тоқсанында кредит алуға ниет білдіріп отырған кәсіпорындардың үлесі 19,4%-ға артты. Кредиттерге қажеттілік – өңдеу саласындағы және тау-кен өнеркәсібі кәсіпорындарда артты (26,6%-ға және 11,6%-ға сәйкесінше).

Несиелерге сұраныс

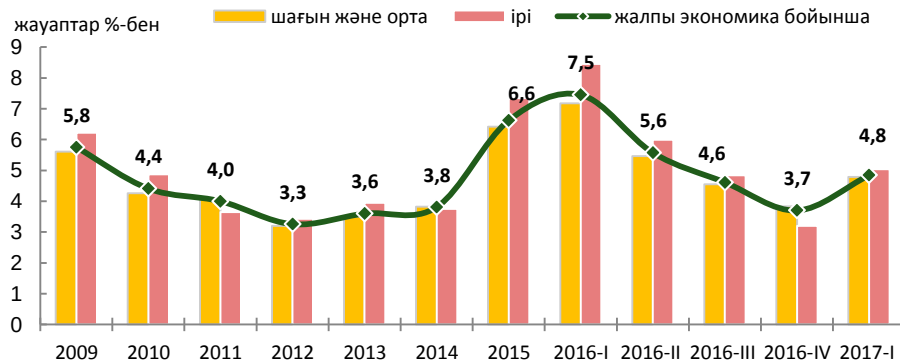

Банктердің несие алуға кәсіпорындар берген несие алуға өтініштерін қарауы

*бұрын ашылған кредит желісі бойынша кезекті транш алған кәсіпорындарды ескере отырып

Несие алуға өтініш берген, бірақ алмаған кәсіпорындар үлесі %-бен

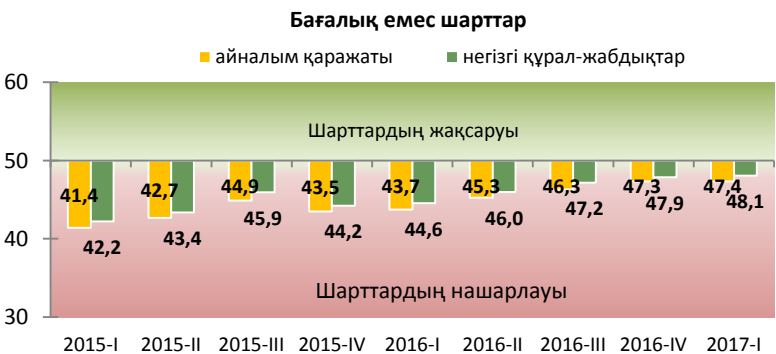
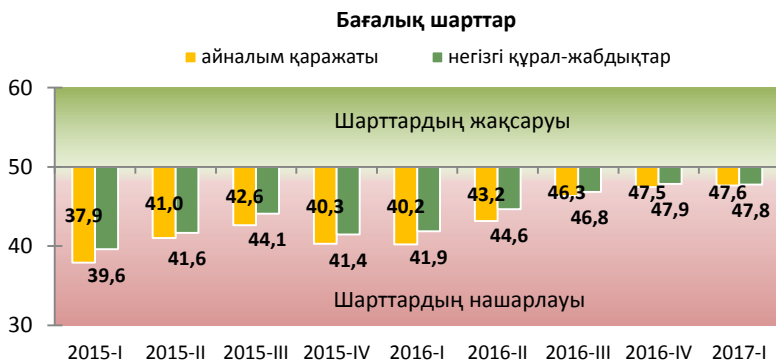

БАНК ЖҮЙЕСІНІҢ ЭКОНОМИКАНЫҢ НАҚТЫ СЕКТОРЫНА ЫҚПАЛЫ

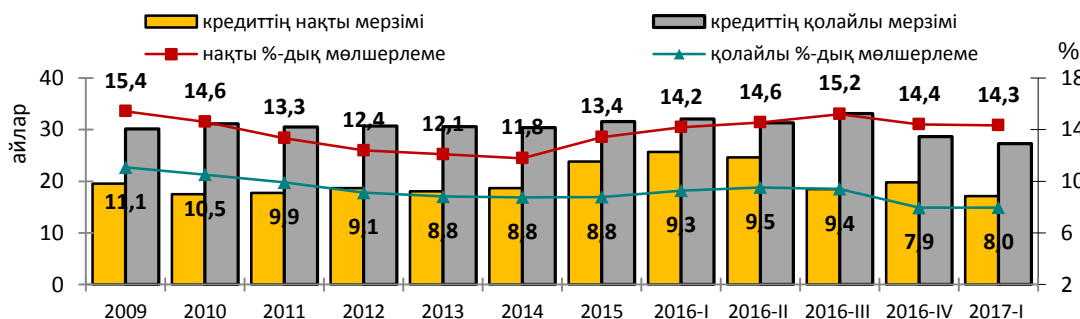
2017 жылдың 1-тоқсанында кәсіпорындар айналымдағы және негізгі құрал-жабдықтарды несиелендірудің бағалық (несиелендіру бойынша мөлшерлемелер деңгейі, қосымша комиссиялар мөлшері) және бағалық емес (несиелендірудің ең жоғарғы мөлшері мен мерзімі, қарыз алушының қаржылық жағдайына қойылатын талаптар, қамтамасыз етуге қойылатын талаптар) шарттарының нашарлауының баяулауы жалғасуы атап өтуде.

2017 жылдың 1-тоқсанында теңгемен несиелер бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме жылдық 14,3%-ға дейін шамалы төмендеді (2016 жылдың 4-тоқсанында 14,4%). Теңгемен несиелендірудің нақты пайыздық мөлшерлемесі мен кәсіпорындар үшін қолайлы пайыздық мөлшерлемелер арасындағы алшақтық жоғары деңгейінде қалды: қолайлы пайыздық мөлшерлемелер жылдық 8,0%-ды құрады. Теңгемен несиелендірудің нақты мерзімі өткен тоқсанмен салыстырғанда қысқарып, 17 ай болды, кәсіпорындар үшін несиелендірудің қолайлы мерзімі – 27 ай. Шетел валютасымен несиелендіру мөлшерлемесінің деңгейі 8,1%-ты құрап, төмендеді (2016 жылдың 4-тоқсанында 8,5%), кәсіпорындар үшін қолайлы мөлшерлемелер деңгейі 3,8%-ға дейін төмендеді. Шетел валютасымен кредиттеудің нақты мерзімі - 22 ай, қолайлысы - 23 ай (2016 жылдың 4-тоқсанында: сәйкесінше 24 және 25 ай).

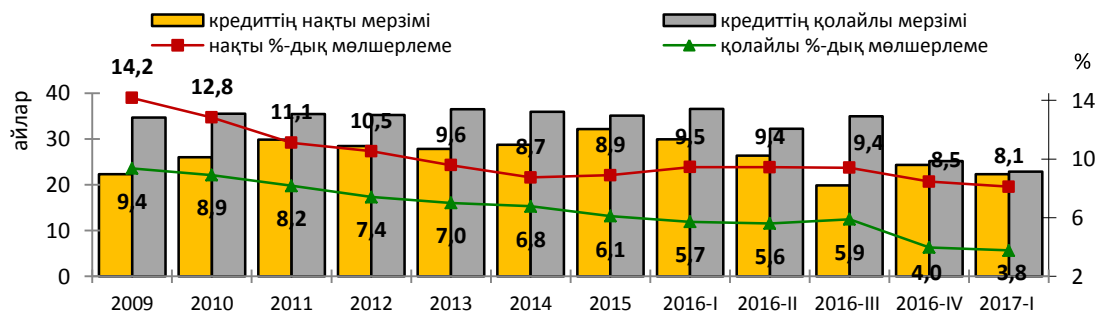
Несиелеу талаптарының өзгеруі

Несиелер бойынша мерзімдер мен мөлшерлемелер
Теңгемен несиелердің мерзімдері мен мөлшерлемелері

Шетел валютасында несиелердің мерзімдері мен мөлшерлемелері

*ДИ-диффузиялық индекс. 50 деңгейден қанша жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), 50 деңгейі өзгерістің жоқ екендігін көрсетеді

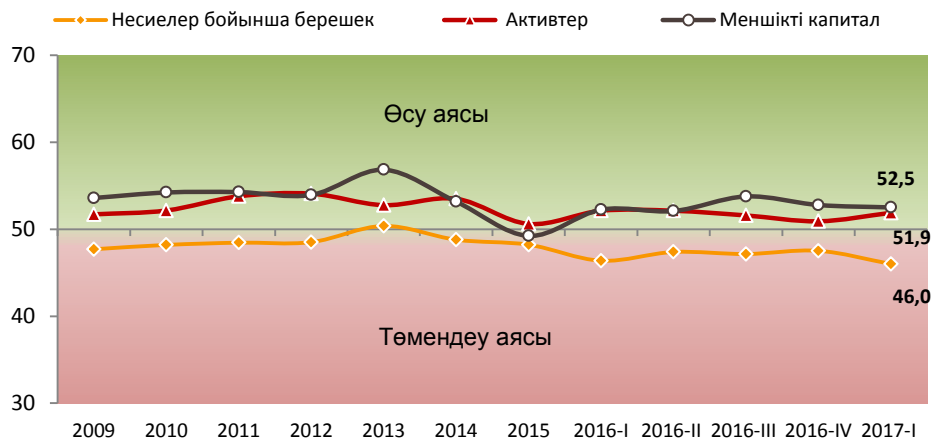

БАНК ЖҮЙЕСІНІҢ ЭКОНОМИКАНЫҢ НАҚТЫ СЕКТОРЫНА ЫҚПАЛЫ

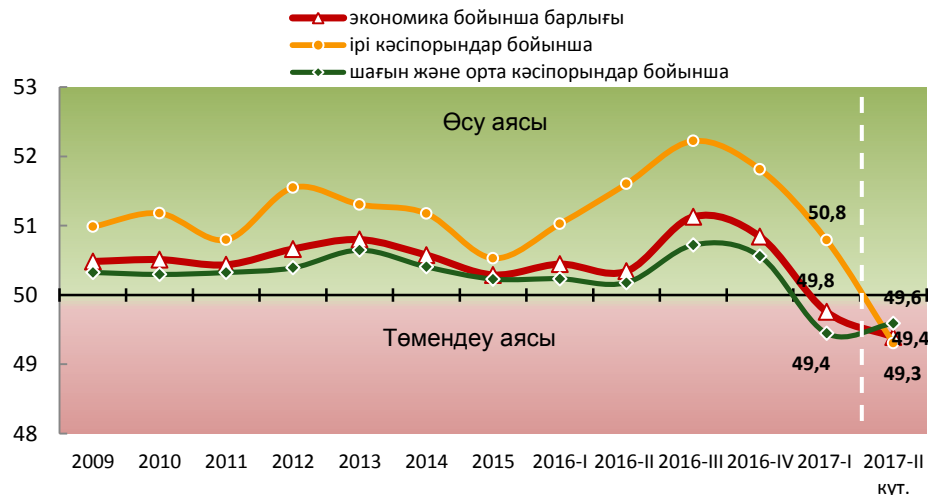
2017 жылдың 1-тоқсанында кәсіпорындардың банктердегі кредиттері бойынша борышы өсуді көрсетті: ДИ=46,0. Кәсіпорындардың активтері мен капиталы өсу аясында: ДИ сәйкесінше 51,9 мен 52,5.

2017 жылдың 1-тоқсанында кәсіпорындардың банктердегі депозит көлемдері жалпы экономика бойынша төмендеді (ДИ = 49,8). Ірі, шағын және орта кәсіпорындарда төмендеу байқалуда ДИ=50,8 және 49,4, сәйкесінше. Кәсіпорындар болжамы бойынша 2017 жылдың 2 тоқсанында депозит көлемдерінің төмендеуін күтілуде (ДИ=49,4).

Несиелер, активтер және меншікті капитал

Кәсіпорындардың банктердегі депозит көлемі

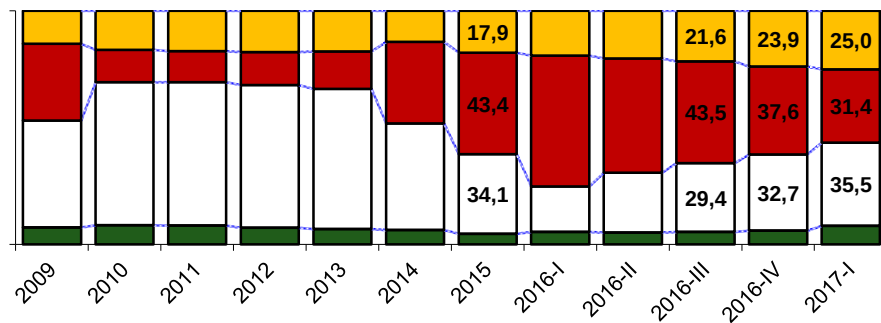
*ДИ-диффузиялық индекс. 50 деңгейден қанша жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің өсу (құлдырау) қарқыны сонша жоғары (төмен), 50 деңгейі өзгерістің жоқ екендігін көрсетеді

ВАЛЮТА БАҒАМЫ ӨЗГЕРУІНІҢ ЫҚПАЛЫ

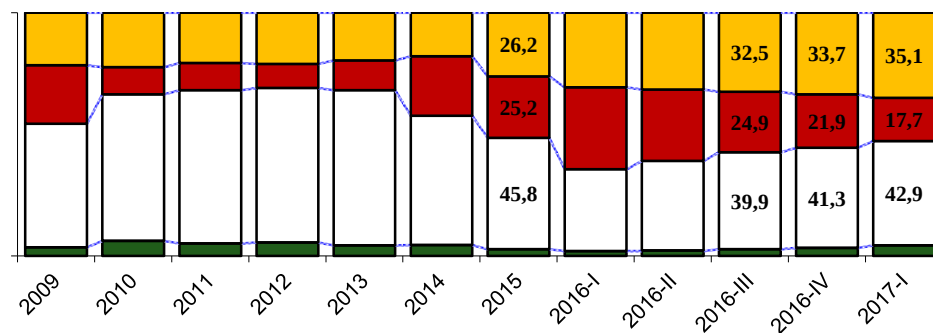
2017 жылдың 1-тоқсанында экономиканың нақты секторы кәсіпорындарына жүргізілген пікіртерім деректері бойынша теңге бағамының шетел валюталарына қатысты өзгерісінің жағымсыз әсері нақты сектор субъектілерінің қызметіне бастан кешіргенін көрсетуде. Бұл еркін өзгермелі айырбастау бағамы режимі тұрақтандыруына және нақты сектор субъектілерінің біртіндеп бейімделе бастауының көрсеткіші болып табылады.

2017 жылдың 4-тоқсанмен салыстырғанда, кәсіпорындардың 20%-дан астамы теңге бағамының АҚШ долларына қатысты өзгерісінен зардап шеккендер үлесі азайды. Сонымен қатар АҚШ доллары шетел валютасында екіншісі болып табылады (2017 жылғы 1-тоқсанында валюта қоржынының үлесін 46%-ды құрайды), шетелдік әріптестермен төлемдерді жасауға компаниялар пайдаланылады. Есеп айырысуда негізгі валюта ресей рублі болып табылады (53%).

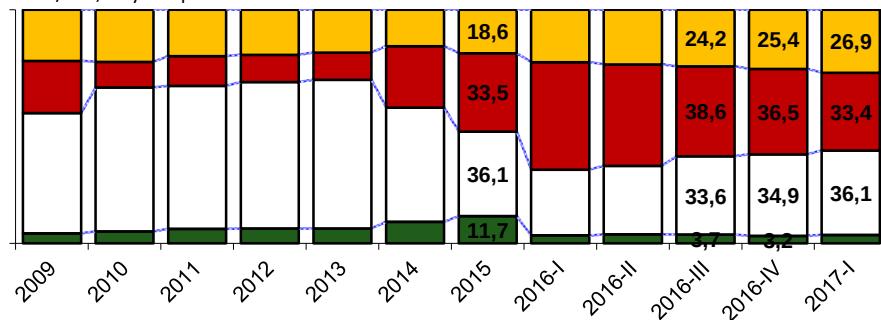
USD/KZT, жауаптар %-бен

EUR/KZT, жауаптар %-бен

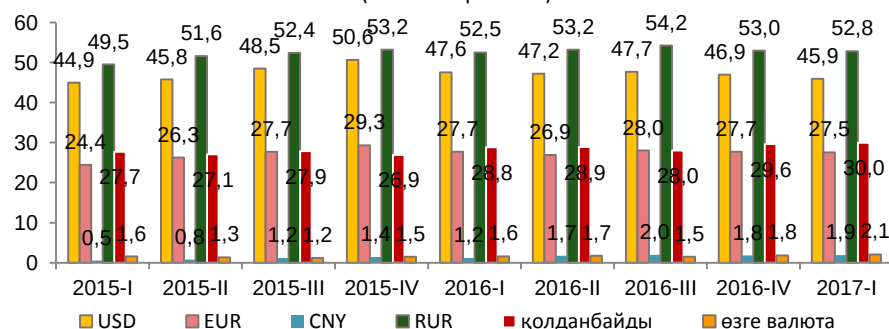
RUB/KZT, жауаптар %-бен

оң әсер   теріс әсер   әсері жоқ   білмеймін

Есеп айырысуда шетел валютасын қолдану

(валюталар %-бен)

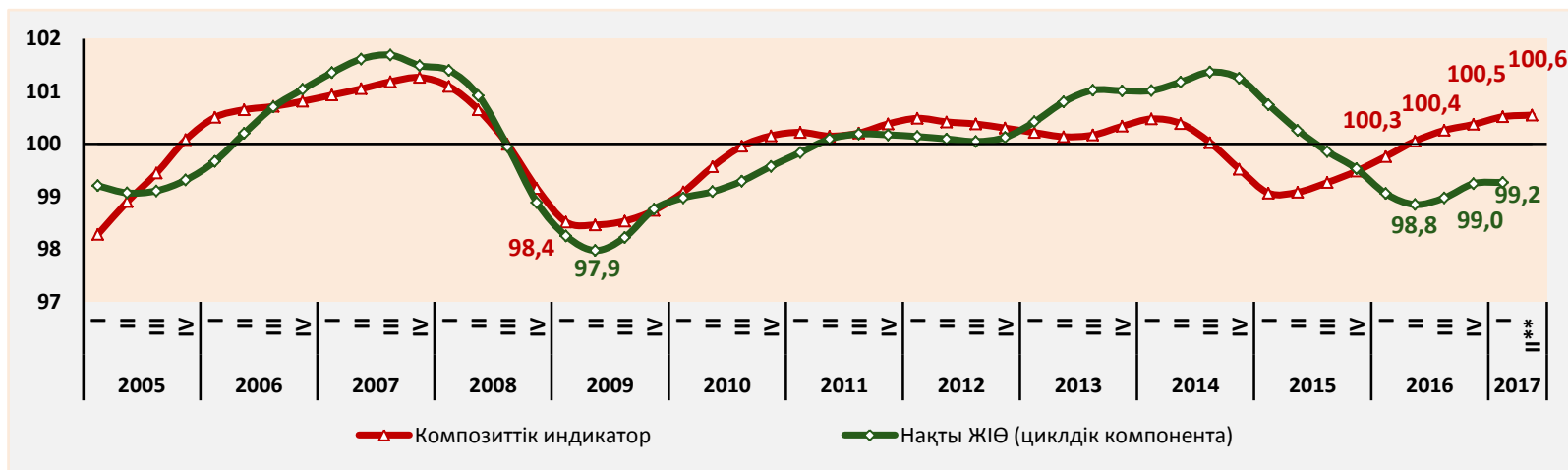
КОМПОЗИТТІК ИНДИКАТОР*

Композиттік индикатор 2016 жылдың бірінші жарты жылдан бастап қалпына келе бастады. 2017 жылы 1-тоқсанында экономиканың нақты секторының зерттеу қорытындысы бойынша, көрсеткіштің оң динамикасы байқалуда, экономиканың жаңа жағдайларына біртіндеп бейімделуіне байланысты экономикалық белсенділіктің қалпына келуін жалғасуын көрсетіп отырып. КИІ-дің өсуі 2017 жылдың 1-тоқсанында әлемдік тауар нарықтарындағы жағдайдың тұрақтандыру нәтижесінде инвестициялық қызмет және бизнес ортаның жақсаруына байланысты, ішкі және сауда-саттық серіктестер экономикаларында.

Сауалнама нәтижелері бойынша дайын өнімдер мен қызметтерге сұраныс одан әрі нығайту белгілерін көрсетеді. Құрылыс және сауда секторларын қоспағанда сұраныстың төмендеуі жалғастыруда, өнімдер мен қызметтер үшін сұраныстың өсуі экономиканың барлық басқа да салаларында белгіленген болатын.

Респонденттер валюта нарығындағы жағдайдың тұрақтандыруы шаруашылық қызметіне оң әсерін атап өтті. Алайда, зерттеу нәтижелері бойынша компаниялардың көпшілігі өз есебінен айналым капиталын және капитал тауарлар қаржыландыру жалғастыруды көрсетеді. Сонымен қатар, 2017 жылы 1-тоқсанында нақты секторы кәсіпорындарының кредиттік өтінімдерден бас тартуы өсуін көрсетеді. Осы нәтижелер, өз кезегінде, соңғы қарыз алушылар үшін салыстырмалы тығыз несие шарттарын қамтамасыз етеді.

2017 жылдың 2-ші тоқсаны бойынша респонденттер экономикалық жағдайдың одан әрі жақсаруын күтуде (КИ 100,6-ды құрады), бұған келесі тоқсанда күтілетін дайын өнімге сұраныс деңгейі экономиканың барлық салаларында жоғары көрсеткіштер және шикізат бағасының төмендеуі дәлел болып отыр.

* Композиттік индикатор іскерлік циклдің бұрылу нүктелерін анықтау үшін қолданылады, сондай-ақ экономикалық белсенділік динамикасының жағдайы мен бағыты бойынша сапалы ақпарат ұсынады. Композиттік индикатор кәсіпорындардың ағымдағы және күтілетін жағдайына қатысты сұралған кәсіпорындардың басшылары көзқарасының жалпылама бағалауын білдіреді және нақты ЖІӨ серпінінің 1-2-тоқсандағы басып болу қабілеті бар. Индикатор мен нақты ЖІӨ-ді (2005 жылдың орташа жылдық бағалары) есептеу барысында маусымдықтан тазарту және Ходрик-Прескотт әдісімен тренд жою жасалған. Салыстыру мақсатында циклдік құрауыштар стандартталған.

** 2017 жылдың 2-ші тоқсаны үшін КИ сауалнамаға қатысушы кәсіпорындардың күтімдері негізінде есептелген.

ӘДІСНАМАЛЫҚ ТҮСІНІКТЕМЕ

➤ Кестелер мен графиктерде көрсетілген диффузиялық индекс (ДИ) оң жауаптар мен өзгеріссіз жауаптардың жартысының сомасы ретінде есептеледі. Осы индекс қаралып отырған көрсеткіштің өзгеру динамикасын сипаттайтын қорытынды индикаторы болып табылады. Егер оның мәні 50-ден жоғары болса – бұл оң өзгерісті, ал 50-ден төмен болса – теріс өзгерісті білдіреді. Бұл ретте диффузиялық индекстің мәні 50 деңгейінен қанша алыс (жоғары немесе төмен) болса, көрсеткіштің өзгеруі (ұлғаюы немесе азаюы) қарқыны сонша жоғары болады.

➤ Банкердің кредиттері бойынша қолайлы пайыздық мөлшерлеме көрсеткіші мониторингке қатысушы кәсіпорындар олар үшін өндірістің рентабельділігінің ағымдағы деңгейі тұрғысынан алғанда қолайлыретінде қоятын пайыздық мөлшерлемелердің орташасы ретінде есептеледі.

➤ Қаржылық коэффициенттердің көрсеткіштері жалпы алғанда сауалнамаға қатысқан кәсіпорындардың іріктеуі бойынша, сондай-ақ қажет болған кезде салалар бойынша есептелген орташа мәндермен, тоқсан соңындағы баланс көрсеткіштерінің күтілетін мәндерінің кәсіпорындардан алынған бағалаулары негізінде көрсетілген. Бұл ретте осы бағалаулардың, сондай-ақ олардың ішінде орташа есептелетін бағалаулардың олардың мәндерінің абсолюттік дәлдігін алу мақсаты болмайды (өйткені есептік болып табылмайды), ал экономиканың және оның салаларының қаржылық емес секторының жай-күйінің өзгеру үрдістерінің бағалаулары мен талдауын жедел алуға арналған.

➤ Композиттік индикатордың (КИ) нақты ЖІӨ серпінінің 1-2-тоқсандағы басып болу қабілеті бар*. КИ-дің және ЖІӨ-нің уақыт қатарлары (2005 жылғы бағалармен) маусымдылықтан тазартылған және үрдісі жоқ, яғни экономикалық конъюнктураның қысқа мерзімді ауытқуларымен негізделген циклдік құрауыштар ғана кіреді. Салыстыру мақсатында циклдік құрауыштар стандартталған, яғни бір (өлшемсіз) өлшем бірлігіне келтірілген.

КИ жалпы ЭНС бойынша қысқа мерзімді даму үрдістерін көрсетуге арналған. Бұл ретте оның мынадай қасиеті бар: 1) басым сипаты бар; 2) ЭНС дамуының циклдік сипаттамасын көрсетеді; 3) жедел қалыптастырылады, себебі кәсіпорындарға жүргізілген жедел сауалнама негізінде құрылған.

Кәсіпорындарға жүргізілген сауалнамалар бойынша қалыптастырылған индикаторлардың ішінде КИ құрауыштары ретінде мынадай басым индикаторлар кірді:

- 1) Экономиканың салаларында дайын өнімге сұраныстың өзгеруінің ДИ-і
- 2) бағалар өзгерісін көрсететін индикаторлар тобы:
  - бүкіл нақты сектор бойынша бағалар өзгерісінің ДИ-і,
  - шикізат пен материалдар бағаларының өзгерісінің ДИ-і;
- 3) инвестициялық және кредиттік белсенділіктің өзгерісін көрсететін индикаторлар тобы:
  - негізгі құрал-жабдықтарды қаржыландыру үшін кредит алған кәсіпорындардың үлесі (мемлекеттік бағдарламаларды қоса алғанда),
  - меншікті қаражат пен банктердің несиелерінен бөлек негізгі құрал-жабдықтар мен айналмалы қаражатты қаржыландыру үшін басқа көздерді пайдаланған кәсіпорындардың үлесі;
  - кредит алған кәсіпорындардың үлесі,
  - кредит алуға ниет білдірген кәсіпорындардың үлесі,
  - теңгедегі және шетел валютасындағы кредиттер бойынша нақты пайыздық мөлшерлемелердің деңгейі;
- 4) жұмыспен қамту деңгейінің индикаторы: қызметкерлерінің саны төмендемеген кәсіпорындардың үлесі;
- 5) кәсіпорындардың қызметіне теңгенің валюталық бағамының өзгерістері (АҚШ долларына, еуро және ресей рубліне) әсер ететін индикатор.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің
Зерттеулер және статистика
департаменті